

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2020. gada 25. novembrī*

[Teksts labots ar 2021. gada 20. janvāra rīkojumu]

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Direktīva 93/13/EEK – Noteikuma negodīgā rakstura konstatācijas sekas – Negodīga noteikuma aizstāšana – Mainīgās procentu likmes aprēķināšanas kārtība – Pieļaujamība – Aicinājums pusēm veikt sarunas

Lietā C-269/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru *Curtea de Apel Cluj* (Klužas apelācijas tiesa, Rumānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2019. gada 27. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 29. martā, tiesvedībā

Banca B. SA

pret

A.A.A.,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*], M. Safjans [*M. Safjan*] un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] (referents),

ģenerālvokāts: Dž. Pitrucella [*G. Pitruzzella*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu un uzaicinājumu pamatlietas dalībniekiem un Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantā minētajām ieinteresētajām personām rakstveidā atbildēt uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Banca B. SA* vārdā – *R. Trăilescu, I.-C. Șerban, D. Cristea* un *E. Tudose, avocați*,
- *A.A.A.* vārdā – *C. Neamț, avocată*,

* Tiesvedības valoda – rumāņu.

- [ar labojumu, kas izdarīts ar 2021. gada 20. janvāra rīkojumu] Rumānijas valdības vārdā – sākotnēji *C.-R. Canțăr*, kā arī *E. Gane, O.-C. Ichim* un *L. Lițu*, vēlāk – *E. Gane, O.-C. Ichim* un *L. Lițu*, pārstāvji,
- Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *Z. Lavery* un *S. Brandon*, pārstāvji, kuriem palīdz *A. Howard*, *barrister*,
- [ar labojumu, kas izdarīts ar 2021. gada 20. janvāra rīkojumu] Eiropas Komisijas vārdā – *C. Gheorghiu* un *N. Ruiz García*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 6. panta 1. punkta interpretāciju.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp A.A.A. un *Banca B. SA*, proti, banku, par vairāku noteikumu, kas ietverti starp A.A.A. un šo banku noslēgtā kredītīgumā par personiska aizdevuma piešķiršanu, iespējami negodīgu raksturu un absolūtu spēkā neesamību.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 93/13 24. apsvērumā ir noteikts, ka dalībvalstu tiesu un administratīvo iestāžu rīcībā ir jābūt adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu negodīgu noteikumu turpmāku piemērošanu patērētāju līgumos.
- 4 Šis direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.”
- 5 Minētās direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums ar tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”
- 6 Šis pašas direktīvas 7. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

Rumānijas tiesība

- 7 Ar *Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori* (Likums Nr. 193/2000 par negodīgiem noteikumiem līgumos, kas noslēgti starp komersantiem un patērētājiem; turpmāk tekstā – “Likums Nr. 193/2000”) Rumānijas tiesībās tiek transponēta Direktīva 93/13.
- 8 Likuma Nr. 193/2000 6. pantā ir noteikts, ka līguma noteikumi, kuru negodīgums ir konstatēts vai nu personīgi, vai ar likumiski pilnvarotu iestāžu starpniecību, nerada sekas patērētājam, un līgums – ar patērētāja piekrišanu – turpina pastāvēt tikai tad, ja tas pēc minēto noteikumu svītrosānas vēl ir iespējams.
- 9 Atbilstoši minētā likuma 7. pantam, ja līgums vairs nevar radīt sekas pēc tam, kad par negodīgiem atzītie noteikumi ir svītroti, patērētājam ir tiesības prasīt līguma izbeigšanu un – attiecīgā gadījumā – tas var pieprasīt zaudējumu atlīdzību.
- 10 *Ordonanța Guvernului nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor* (Valdības rīkojums Nr. 21/1992 par patērētāju tiesību aizsardzību) 9. *quater* panta, kas ieviests ar *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 174/2008* (Valdības steidzamības rīkojums Nr. 174/2008) II panta 9. punktu, ir paredzēts, ka ar patērētājiem noslēgtos līgumos finanšu pakalpojumu sniedzējiem ir jāievēro šādi noteikumi, kuri ir izklāstīti g) punktā:

“kreditlīgumiem ar mainīgu likmi ir piemērojami šādi noteikumi:

1. procentu likmes izmaiņām ir jābūt neatkarīgām no finanšu pakalpojumu sniedzēja gribas un tām ir jābūt piesaistītām līgumā minētām pārbaudāmām etalonindeksu svārstībām vai normatīvo aktu grozījumiem, kas nosaka šādas izmaiņas;
2. procentu likme var mainīties atkarībā no finanšu pakalpojumu sniedzēja etalonlikmes, ar nosacījumu, ka tā ir vienota visiem fiziskām personām paredzētajiem finanšu produktiem, kurus piedāvā attiecīgais saimnieciskās darbības subjekts, un ka tā netiek palielināta virs noteikta līgumā paredzēta līmeņa.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 11 2007. gada 5. jūnijā A.A.A. noslēdza kreditlīgumu par personisku aizdevumu ar *Banca B.* Šis līgums tika nodrošināts ar pirmā ranga hipotēku 182 222 EUR apmērā, no kuriem 179 000 EUR atbilda par “Maxicredit” sauktam personīgajam aizdevumam, kam uz vienu gadu bija noteikta fiksēta likme, un 3222 EUR atbilda komisijas maksai par šā aizdevuma piešķiršanu uz 300 mēnešiem.
- 12 No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka minētajam līgumam bija piemērojami šādi līguma noteikumi:
 - attiecīgā aizdevuma līguma 5. pantā bija noteikta gada procentu likme 7,4 % par pirmo aizdevuma gadu, pēc tam – aktuālā procentu likme, kas atbilst bankas telpās izliktai mainīgai atsauces likmei, kurai pieskaitīti 1,5 procentpunkti;
 - saskaņā ar šim līgumam pievienoto vispārējo aizdevuma piešķiršanas noteikumu 2.6. pantu aizdevuma darbības laikā aktuālā procentu likme varēja mainīties atkarībā no tā, kā notiek “klienta aizņēmuma atmaksa” attiecībā pret šo banku;

- pamatojoties uz šo vispārējo noteikumu 2.10. panta a) punktu, aizdevuma termiņa laikā banka varēja grozīt procentus bez aizņēmēja piekrišanas atkarībā no aizdevuma finansēšanas izmaksām, un jaunā procentu likme no grozījumu veikšanas dienas bija piemērojama vēl neatmaksātajai aizdevuma summai. Mainīgās procentu likmes grozīšanas dēļ bija jāpārrēķina maksājami procenti;
 - saskaņā ar minēto vispārējo noteikumu 2.10. panta b) punktu aizdevumiem ar mainīgu procentu likmi, kura noteikta pēc etalonindeksa – *LIBOR* vai *Euribor* – procentu likme varēja tikt grozīta atbilstoši šā indeksa izmaiņām;
 - pamatojoties uz šo pašu vispārējo noteikumu 2.11. pantu, jaunā procentu likme, kas ir jāpārskata reizi pusgadā, bija izlikta bankas telpās, sākot no grozījumu piemērošanas datuma, un no grozījumiem izrietošā procentu likme tika piemērota aizdevuma summai, kura grozījumu veikšanas dienā vēl nebija atmaksāta;
 - kredītlīniju gadījumā aizņēmējam par izmaiņām gada procentu likmē un par atmaksas grafiku tika paziņots, izmantojot ierakstītu vēstuli ar paziņojumu par saņemšanu vai konta izrakstu kas aizņēmējam bez maksas izsniegts bankas klientu apkalpošanas telpās;
 - ja pēc tam, kad banka grozīja procentu likmi, aizņēmējs neatmaksāja atlikušo aizdevuma summu un ar to saistītos procentus 10 dienu laikā no paziņošanas datuma, tika uzskatīts, ka viņš ir akceptējis jauno procentu likmi.
- 13 2017. gada 9. jūnijā A.A.A. cēla prasību *Tribunalul Specializat Cluj* (Klužas specializētā tiesa, Rumānija) pret *Banca B.*, lūdzot konstatēt attiecīgā aizdevuma līguma noteikumu, kuri reglamentē mainīgo procentu likmi, negodīgo raksturu un tādējādi – to absolūtu spēkā neesamību un līdz ar to atcelt saskaņā ar šiem noteikumiem noteikto atmaksas grafiku. Tāpat tika lūgts, lai šī tiesa atbildētājam liek grozīt minētos noteikumus un piespriež viņam atlīdzināt pārmaksāto summu, kura izriet no šo līguma noteikumu negodīguma konstatācijas. Minētajā tiesā A.A.A. arī apgalvoja, ka strīdīgie noteikumi ļauj *Banca B.* patvaļīgi grozīt šīs likmes apmēru un līdz ar to aizskar viņa kā patērētāja leģitīmās intereses.
- 14 Ar 2018. gada 23. janvāra spriedumu minētā tiesa daļēji apmierināja A.A.A. prasību. Tā tostarp konstatēja attiecīgā aizdevuma līguma 5. pantā iekļautā noteikuma daļēju spēkā neesamību – ciktāl runa ir par mainīgās procentu likmes noteikšanas mehānismu, saskaņā ar kuru pašreizējā procentu likme atbilst bankas telpās izliktajai mainīgajai atsauces likmei –, kā arī šā sprieduma 12. punktā aplūkoto 2.6., 2.10. panta a) apakšpunkta un 2.11. panta spēkā neesamību. Minētā līguma 2.10. panta b) punktā ietvertā noteikuma absolūta spēkā neesamība tika konstatēta, jo bankai bija tikai iespēja, nevis pienākums pārskatīt mainīgo procentu likmi atkarībā no līgumā paredzētajiem etalonindeksiem, proti, *LIBOR* vai *Euribor*.
- 15 Turklāt *Banca B.* tika uzdots precizēt attiecīgā aizdevuma līguma noteikuma par procentiem saturu, saskaņā ar minētās tiesas norādēm definējot šo procentu sastāvdaļas un apmēru. Pirmkārt, līguma 5. pantā paredzētā marža bija jānosaka 1,5 procentpunktu apmērā, kam pieskaitīts 6 mēnešu *Euribor* indekss. Otrkārt, procentu likmes izmaiņām bija jābūt atkarīgām tikai no 6 mēnešu *Euribor* etalonlikmēm, kurām pieskaitīta fiksēta bankas marža, kas varēja tikt grozīta tikai ar pušu rakstveida piekrišanu – tādējādi procentu likmes izmaiņas bija atkarīgas no 6 mēnešu *Euribor* indeksa izmaiņām.
- 16 *Tribunalul Specializat Cluj* (Klužas specializētā tiesa) ieskatā, tā noteikuma svīturošana, ar kuru bankai tiek piešķirtas ekskluzīvas tiesības kontrolēt mainīgās procentu likmes pielāgošanas mehānismu, vienlaikus neprecizējot šā konstatējuma sekas, praksē nozīmētu to, ka tiktu grozīts līgums, jo procentu likme tiktu noteikta līmenī, kas bija piemērojams pirmajā aizdevuma gadā. Šāda situācija būtu īpaši labvēlīga pārdevējam vai piegādātājam un jebkādas sarunas starp līguma pusēm šajā jautājumā kļūtu

veltīgas. Papildus tam šī tiesa norāda, ka fiksētas procentu likmes noteikšana būtu līguma grozījums, kas ir pretrunā pušu – kuras ir vienojušās par mainīgu procentu likmi – gribas izteikumiem, kā arī Civilt kodeksa 969. panta noteikumiem par līgumsaistību izpildi (*pacta sunt servanda*).

- 17 Turklāt, tā kā attiecīgā aizdevuma līguma noslēgšanas laikā nebija valsts tiesību normu, kas reglamentētu procentu likmes noteikšanu aizdevuma līgumos ar hipotekāru nodrošinājumu, *Tribunalul Specializat Cluj* (Klužas specializētā tiesa) pēc analogijas piemēroja šā sprieduma 10. punktā minētās tiesību normas par procentu likmes noteikšanas kārtību, kuras šajā lietā nebija piemērojamas *ratione temporis*.
- 18 2018. gada 15. oktobrī *Banca B.* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā – *Curtea de Apel Cluj* (Klužas apelācijas tiesa, Rumānija).
- 19 Iesniedzējtiesā *Banca B.* būtībā apgalvo, ka pirmās instances tiesa – pretēji pušu gribai attiecīgā aizdevuma līguma noslēgšanas brīdī – ir grozījusi attiecīgās procentu likmes aprēķināšanas veidu attiecībā uz visu aizdevuma termiņu. Šādi lemjot, tā esot pārsniegusi tiesu varas pilnvaras un neesot ievērojusi neseno Tiesas judikatūru. *Banca B.* arī apgalvo, ka pirmās instances tiesa ir kļūdaini balstījusi savu lēmumu uz noteikumiem, kuri nebija spēkā šā līguma noslēgšanas laikā.
- 20 Iesniedzējtiesa norāda, ka Rumānijas tiesas ir atšķirīgi interpretējušas un piemērojušas Likuma Nr. 193/2000 6. pantu, ar kuru Rumānijas tiesībās ir transponēts Direktīvas 93/13 6. pants, it īpaši attiecībā uz to noteikumu negodīguma konstatēšanas sekām, kuros mainīgās procentu likmes noteikšanas mehānisms ir paredzēts, atsaucoties uz nepārskatāmiem kritērijiem.
- 21 Tā kā aizdevuma līgums, ko patērētājs noslēdzis ar pārdevēju vai piegādātāju, juridiski nevar turpināt pastāvēt, ja pārdevējs vai piegādātājs zaudē savas tiesības saņemt procentus, daļa tiesu uzskata, ka līguma pusēm ir pienākums labā ticībā faktiski un efektīvi veikt sarunas par procentu likmes noteikšanas veidu, lai pušu noslēgtais līgums varētu turpināt pastāvēt. Citas tiesas – beidzoties laikposmam, kurā bija paredzēta fiksēta procentu likme – ir uzdevušas, sākot no aizdevuma otrā gada, piemērot procentu likmi, ko veido aizdevuma līgumā noteiktā fiksētā marža, kurai pieskaitīta tāda objektīva, pārskatāma un pārbaudāma etalonlikme kā *Euribor*. Pastāv arī judikatūras virziens, saskaņā ar kuru, sākot ar otro gadu, procenti sastāv tikai no līgumā noteiktās fiksētās maržas, kura tiek atstāta spēkā. Visbeidzot, dažas tiesas uzskata, ka ir jāturpina piemērot noteikums par pirmajam gadam piemērojamās procentu likmes aprēķināšanas metodi.
- 22 Iesniedzējtiesa ieskatā, to seku konstatācija, kurām ir jāizriet no noteikuma, kurā ir paredzēts mainīgās procentu likmes noteikšanas mehānisms, negodīguma konstatējuma, ir būtiska, lai atrisinātu tajā izskatāmo strīdu. Pirmkārt, šī konstatācija ir jāveic, lai noteiktu procentu likmi, kas turpmāk piemērojama līguma pušu tiesiskajās attiecībās. Otrkārt, tā ir jāveic, lai šī tiesa varētu lemt par A.A.A. prasījumu, kurā lūgts piespriest *Banca B.* atmaksāt procentos pārmaksāto summu. Konkrētāk, ir jānosaka, vai pārmaksātā summa atbilst, pirmām kārtām, starpībai starp šā patērētāja faktiski samaksātajiem procentiem un procentiem, kas aprēķināti, pamatojoties uz 1,5 procentpunktu maržu, kurai pēc pirmā aizdevuma gada pieskaitīta 6 mēnešu *Euribor* etalonlikme, otrām kārtām, starpībai starp patērētāja faktiski samaksātajiem procentiem un procentiem, kuri aprēķināti atbilstoši fiksētajai procentu likmei, kas noteikta attiecībā uz pirmo aizdevuma gadu, vai, trešām kārtām, starpībai starp faktiski samaksātajiem procentiem un procentu likmi, ko tiesa noteikusi, vadoties no aizdevuma līguma faktiskajiem apstākļiem.
- 23 Šādos apstākļos *Curtea de Apel Cluj* (Klužas Apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Direktīvas [93/13] 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja aizdevuma līguma noteikums – par mainīgās procentu likmes noteikšanas mehānismu atbilstoši formulai “fiksēta marža un atsaucē procentu likme, ko banka piemēro uz nepārskatāmu kritēriju pamata”, saskaņā

ar kuru fiksētā procentu likme tiek piemērota tikai pirmajā gadā, taču nākamajos gados tiek piemērota atbilstoši minētajai formulai noteikta mainīgā likme – ir atzīts par negodīgu, valsts tiesa drīkst atbilstoši aizdevuma līguma faktiskajiem apstākļiem koriģēt līgumu, nosakot mainīgās procentu likmes aprēķina metodi, kas balstīta uz pārskatāmiem etalonindeksiem (*LIBOR/Euribor*) un uz bankas fiksētu maržu, lai garantētu labāku patērētāja aizsardzību?

- 2) Ja atbilde uz iepriekšējo prejudiciālo jautājumu ir noliedzoša, vai Direktīvas [93/13] 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja tāds līguma noteikums kā iepriekš minētais ir atzīts par negodīgu, valsts tiesa drīkst nolēmuma ceļā noteikt fiksētu procentu likmi, atsaucoties vai nu uz fiksēto maržu, kas paredzēta līguma izpildes otrajam gadam, vai atsaucoties uz pirmā gada fiksēto procentu likmi?
- 3) Ja atbilde uz iepriekšējo prejudiciālo jautājumu ir noliedzoša, vai Direktīvas [93/13] 6. panta 1. punkts un efektivitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja tāds līguma noteikums kā iepriekš minētais ir atzīts par negodīgu, tiem ir pretrunā, ka valsts tiesa, nenoteikdama sarunu ietvarus, aicina puses veikt sarunas par jaunu procentu likmi?
- 4) Ja atbilde uz iepriekšējo prejudiciālo jautājumu ir noliedzoša, ar kādiem līdzekļiem ir iespējams garantēt patērētāju aizsardzību atbilstoši Direktīvas [93/13] 6. panta 1. punktā noteiktajam?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 24 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu ieviestajā sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu procedūrā Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu izlemt tās izskatīšanā esošo lietu. Šajā nolūkā Tiesai vajadzības gadījumā ir jāpārformulē tai iesniegtie jautājumi (spriedumi, 2018. gada 7. augusts, *Smith*, C-122/17, EU:C:2018:631, 34. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 27. punkts).
- 25 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka šajā lietā Tiesai netiek jautāts par kritērijiem, kuri ir izmantojami, lai novērtētu to noteikumu negodīgumu, kuri reglamentē attiecīgā aizdevuma līguma mehānismu mainīgās procentu likmes aprēķina metodes noteikšanai. Šajā lietā uzdotie jautājumi attiecas vienīgi uz šādu līguma noteikumu negodīguma konstatēšanas sekām.
- 26 Līdz ar to, lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi, ir jāuzskata, ka ar šiem jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pēc to noteikumu negodīguma konstatēšanas, ar kuriem ir paredzēts mainīgās procentu likmes noteikšanas mehānisms tādā aizdevuma līgumā kā pamatlietā aplūkotais – ja šis līgums nevar palikt spēkā pēc attiecīgo negodīgo noteikumu svītrosanas un ja dalībvalsts tiesībās nav nevienas dispozitīvas tiesību normas, ar kurām minētie noteikumi var tikt aizstāti – šī norma valsts tiesai liedz noteikt jaunu procentu likmes aprēķināšanas kārtību vai aicināt puses veikt sarunas, lai paredzētu jaunu kārtību šīs likmes aprēķināšanai, nenosakot šo sarunu ietvarus.
- 27 Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms ir jāatgādina patērētāju aizsardzības pamatprincipi negodīgu līguma noteikumu jomā, kuri izriet no Direktīvas 93/13, kā to ir interpretējusi Tiesa.
- 28 Ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju atrodas nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni, un šī situācija viņam liek piekrist pārdevēja vai piegādātāja iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu. Ņemot vērā šādu nelabvēlīgāku situāciju, Direktīvā 93/13 dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt mehānismu, kas nodrošinātu, ka var tikt pārbaudīti visi līguma noteikumi, par kuriem nav bijusi atsevišķa apspriešanās, lai novērtētu to iespējamo negodīgumu (spriedumi, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 29 Šajā ziņā valsts tiesai saskaņā ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu negodīgi noteikumi ir jāatstāj bez piemērošanas, lai tie patērētājam neradītu saistošas sekas, izņemot, ja patērētājs pret to iebilst (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 58. punkts un tajā minētā judikatūra). Tomēr līgumam principā ir jāturpina pastāvēt bez jebkādiem citiem grozījumiem, izņemot negodīgu noteikumu svīturošanu, ciktāl saskaņā ar valsts tiesību normām šāda līguma pastāvēšana ir juridiski iespējama (skat. it īpaši spriedumu, 2019. gada 5. jūnijs, *GT*, C-38/17, EU:C:2019:461, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 30 Līdz ar to, ja valsts tiesa konstatē negodīga noteikuma spēkā neesamību līgumā, kas noslēgts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, šī tiesa nevar papildināt līgumu, pārskatot šā noteikuma saturu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 31 Proti, Tiesa ir atzinusi – ja valsts tiesa varētu pārskatīt šādā līgumā ietvertu negodīgu noteikumu saturu, šāda iespēja varētu apdraudēt Direktīvas 93/13 7. pantā paredzētā mērķa īstenošanu ilgtermiņā. Šādas tiesības varētu mazināt preventīvo iedarbību, ko attiecībā uz pārdevējiem vai piegādātājiem rada vienkārša un tieša šādu negodīgu noteikumu nepiemērošana patērētājam, jo viņiem saglabātos vilinājums izmantot šādus noteikumus, apzinoties, ka, pat ja tie tiktu atzīti par spēkā neesošiem, līgumu vajadzības gadījumā tomēr varētu koriģēt valsts tiesa, tādējādi garantējot šo pārdevēju vai piegādātāju interešu ievērošanu (spriedumi, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 69. punkts; 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 79. punkts; 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria un Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 54. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 60. punkts).
- 32 Savukārt situācijā, kad starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgts līgums nevar turpināt pastāvēt pēc negodīga noteikuma atcelšanas, Tiesa ir atzinusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts pieļauj, ka valsts tiesa atbilstoši līgumtiesību principiem atceļ negodīgu noteikumu, aizstājot to ar dispozitīvu valsts tiesību normu tādās situācijās, kurās negodīga noteikuma atzīšana par spēkā neesošu uzliktu tiesai pienākumu atcelt līgumu kopumā, tādējādi patērētājam radot īpaši nelabvēlīgas sekas, un līdz ar to pēdējais minētais tiktu sodīts (skat. it īpaši spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 80. un 83. punkts; 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria un Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 56. punkts; 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 48. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 61. punkts).
- 33 Šāda aizstāšana ir pilnībā pamatota no Direktīvas 93/13 mērķa skatupunkta. Proti, tā ir saderīga ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta mērķi, jo šī tiesību norma ir vēsta uz to, lai formālo līdzsvaru, ko līgums nodibina starp līguma pušu tiesībām un pienākumiem, aizstātu ar reālu līdzsvaru, kas atjauno minēto pušu vienlīdzību, un nevis, lai izbeigtu visu to līgumu darbību, kuros ir ietverti negodīgi noteikumi (skat. tostarp spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 81. un 82. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra; 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria un Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 57. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 62. punkts).
- 34 Ja tādā situācijā kā šī sprieduma 32. punktā aprakstītā valsts tiesai nebūtu atļauts negodīgu noteikumu aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu un tai būtu pienākums pilnībā atcelt līgumu, patērētājam varētu rasties īpaši nelabvēlīgas sekas, kā rezultātā varētu tikt apdraudēta atturošā iedarbība, kura izriet no līguma atcelšanas. Proti, runājot par aizdevuma līgumu, šādas atcelšanas sekas principā ir tādas, ka tūlīt kļūst atmaksājama aizdevuma atlikusī daļa, kuras apmērs var pārsniegt patērētāja finansiālās iespējas, un tādējādi tiek sodīts patērētājs, nevis aizdevējs, kuram līdz ar to nebūs motivācijas atturēties no šādu noteikumu iekļaušanas tā piedāvātajos līgumos (skat. it īpaši spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis,

Kásler un Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, 83. un 84. punkts; 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria un Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 58. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 63. punkts).

- 35 Turklāt Tiesa ir arī nospriedusi, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktam pretrunā ir tas, ka līguma trūkumi, kurus radījusi tajā ietvertā negodīgo noteikumu atcelšana, tiek novērtēti, pamatojoties tikai uz vispārīgām valsts tiesību normām – kuras likumdevējs nav īpaši izvērtējis, lai noteiktu līdzsvaru starp visām līguma pušu tiesībām un visiem viņu pienākumiem, un uz kurām šā iemesla dēļ neattiecas prezumpcija par negodīguma rakstura neesamību – kurās ir paredzēts, ka šajā tiesību aktā izteiktās sekas tiek papildinātas tostarp ar sekām, kuras izriet no taisnīguma principa vai paražām, kas nav ne dispozitīvas tiesību normas, ne normas, kas ir piemērojamas pušu vienošanās gadījumā (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Dziubak*, C-260/18, EU:C:2019:819, 61. un 62. punkts).
- 36 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa jautā Tiesai par pilnvarām, kas ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu ir piešķirtas valsts tiesai gadījumā, ja līgums nevarētu turpināt pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem, bet valsts tiesa nevarētu tos aizstāt ar dispozitīvu valsts tiesību normu.
- 37 Lai gan Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta formulējumā šajā ziņā nav nevienas norādes, ir jāuzsver, ka Direktīvas 93/13 mērķis ir nodrošināt augstu patērētāju aizsardzības līmeni. Savienības likumdevējs, it īpaši Direktīvas 93/13 7. pantā, kas aplūkots kopsakarā ar tās 24. apsvērumu, ir skaidri norādījis, ka iestāžu, tostarp tiesu iestāžu rīcībā, ir jābūt adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu patērētāju līgumos iekļautu negodīgu noteikumu piemērošanu.
- 38 Skatoties no šīs perspektīvas – kā izriet no šī sprieduma 31.–34. punktā minētās judikatūras –, sekām, kurām ir jāizriet no līguma, kas noslēgts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, noteikuma negodīguma konstatējuma, ir jāļauj sasniegt divus mērķus. Pirmkārt, tiesai ir jāraugās, ka tiek atjaunota līguma pušu vienlīdzība, kuru ir apdraudējusi negodīga noteikuma piemērošana patērētājam. Otrkārt, ir jānodrošina, lai pārdevējs vai piegādātājs tiktu atturēts no šādu noteikumu iekļaušanas līgumos, kurus tas piedāvā patērētājiem.
- 39 Direktīvas 93/13 mērķis nav sniegt vienotus risinājumus attiecībā uz sekām, kas izriet no līguma noteikuma negodīguma konstatējuma. Tādējādi, tā kā atbilstoši Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktam negodīgi noteikumi nevar būt saistoši patērētājiem, šos mērķus – atkarībā no attiecīgā gadījuma un atbilstoši valsts tiesiskajam regulējumam – varēja sasniegt, attiecīgo negodīgo noteikumu vienkārši nepiemērojot patērētājam, vai, ja līgums nebūtu varējis turpināt pastāvēt bez šā noteikuma, to aizstājot ar dispozitīvām valsts tiesību normām.
- 40 Šis līguma noteikuma negodīguma konstatēšanas sekas tomēr nav izsmeljošas.
- 41 Tādējādi, ja valsts tiesa uzskata, ka aplūkotais aizdevuma līgums atbilstoši līgumtiesībām nevar juridiski turpināt pastāvēt pēc attiecīgo negodīgo noteikumu svītrosāšanas, un ja nav nevienas dispozitīvas valsts tiesību normas vai normas, kura ir piemērojama līguma pušu vienošanās gadījumā un ar kuru minētie noteikumi var tikt aizstāti, ir jāuzskata, ka – ciktāl patērētājs nav paudis vēlmi atstāt spēkā negodīgos noteikumus vai līguma atcelšana šim patērētājam radītu īpaši nelabvēlīgas sekas – atbilstoši Direktīvai 93/13 nodrošināmais patērētāja augstais aizsardzības līmenis prasa, lai reāla līdzsvara starp līguma pušu savstarpējām tiesībām un pienākumiem atjaunošanai valsts tiesa, ņemot vērā visas savas iekšējās tiesības, veic visus pasākumus, kas ir nepieciešami, lai aizsargātu patērētāju no īpaši nelabvēlīgām sekām, kuras varētu radīt attiecīgā aizdevuma līguma atcelšana, it īpaši pārdevēja vai piegādātāja attiecībā pret patērētāju pastāvošā prasījuma tūlītējas izpildāmības dēļ.
- 42 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkotie nekas neliedz valsts tiesai aicināt puses veikt sarunas, lai noteiktu procentu likmes aprēķināšanas kārtību, ar nosacījumu, ka tā nosaka šo sarunu ietvarus un ka tās ir vērstas uz to, lai starp līguma pušu tiesībām un pienākumiem izveidotu reālu līdzsvaru, it īpaši, ņemot vērā Direktīvas 93/13 pamatā esošo patērētāju aizsardzības mērķi.

- 43 Proti, kā Tiesa jau ir atgādinājusi, valsts tiesai, cik vien iespējams, savas iekšējās tiesības ir jāpiemēro tā, ka tiek ņemtas vērā visas sekas, kas atbilstoši valsts tiesībām izriet no attiecīgā noteikuma negodīguma konstatācijas, lai sasniegtu šīs direktīvas 6. panta 1. punktā noteikto rezultātu, proti, ka negodīgais noteikums patērētājam nav saistošs (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 30. maijs, *Jóros*, C-397/11, EU:C:2013:340, 52. un 53. punkts). Tas pats attiecas uz gadījumu, ja pēc noteikuma negodīguma konstatēšanas ir jānosaka no šā konstatējuma izrietošās sekas, lai atbilstoši šīs direktīvas mērķim nodrošinātu patērētāju augstu aizsardzības līmeni.
- 44 Tomēr ir jāprecizē, ka tiesas pilnvaras nevar pārsniegt to, kas noteikti ir nepieciešams, lai atjaunotu līgumisko līdzsvaru starp līguma pusēm un tādējādi aizsargātu patērētāju no īpaši nelabvēlīgām sekām, kuras varētu izraisīt attiecīgā aizdevuma līguma atcelšana. Proti, ja tiesai būtu atļauts brīvi grozīt vai mainīt negodīgo noteikumu saturu, šādas pilnvaras varētu apdraudēt visu šā sprieduma 38. punktā minēto mērķu sasniegšanu.
- 45 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pēc tādu noteikumu negodīguma konstatēšanas, ar kuriem ir paredzēts mainīgās procentu likmes noteikšanas mehānisms tādā aizdevuma līgumā kā pamatlietā aplūkots – ja šis līgums nevar turpināt pastāvēt pēc attiecīgo negodīgo noteikumu svītrosānas, ja minētā līguma atcelšana radītu īpaši nelabvēlīgas sekas patērētājam un ja dalībvalsts tiesībās nav nevienas dispozitīvas tiesību normas, – valsts tiesai, ņemot vērā visas savas iekšējās tiesības, ir jāveic visi pasākumi, kas ir nepieciešami, lai aizsargātu patērētāju no īpaši nelabvēlīgām sekām, kuras varētu radīt minētā aizdevuma līguma atcelšana. Tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti nekas neliedz valsts tiesai tostarp aicināt puses veikt sarunas, lai paredzētu procentu likmes aprēķināšanas kārtību, ar nosacījumu, ka tā nosaka šo sarunu ietvarus un ka to mērķis ir starp līguma pušu tiesībām un pienākumiem izveidot reālu līdzsvaru, it īpaši, ņemot vērā Direktīvas 93/13 pamatā esošo patērētāju aizsardzības mērķi.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 46 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pēc to noteikumu negodīguma konstatēšanas, ar kuriem ir paredzēts mainīgās procentu likmes noteikšanas mehānisms tādā aizdevuma līgumā kā pamatlietā aplūkots – ja šis līgums nevar turpināt pastāvēt pēc attiecīgo negodīgo noteikumu svītrosānas, ja minētā līguma atcelšana radītu īpaši nelabvēlīgas sekas patērētājam un ja dalībvalsts tiesībās nav nevienas dispozitīvas tiesību normas, – valsts tiesai, ņemot vērā visas savas iekšējās tiesības, ir jāveic visi pasākumi, kas ir nepieciešami, lai aizsargātu patērētāju no īpaši nelabvēlīgām sekām, kuras varētu radīt minētā aizdevuma līguma atcelšana. Tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti nekas neliedz valsts tiesai tostarp aicināt puses veikt sarunas, lai paredzētu procentu likmes aprēķināšanas kārtību, ar nosacījumu, ka tā nosaka šo sarunu ietvarus un ka to mērķis ir starp līguma pušu tiesībām un pienākumiem izveidot reālu līdzsvaru, it īpaši, ņemot vērā Direktīvas 93/13 pamatā esošo patērētāju aizsardzības mērķi.

[Paraksti]